

Viljandis ilmub 28. detsembril "Wiguriwänt piltidega" lastele, kus luulet, mängu, nuputamisülesandeid, palju illustratsioone. "Raamat on ainult keskmise väärtusega, pikem arvustus oleks wahest ainult ruumi raiskamine," väidab Eesti Kirjandus I toimetus.

Täna 100 aastat tagasi

Koostanud emeritprofessor **H e i n o R a n n a p**

1. november

Esimene lumerikas reetee pakub maakooliõpilastele rõõmsat koolisõitu.

2. november

Tartu Poisslaste Gümnaasiumi vanemate toimkond teeb kooliülemale ettepaneku kustutada kreeka keel sunduslike õppeainete hulgast.

7. november

Tallinna kooliõpetaja ja kirjanik Ernst Peterson avaldab ajalehes Aeg pikema kirjelduse tegevust alustanud Eestimaa Rahvahariduse Seltsi tööplaanist ning ajakirja Kodu ja Kool asutamise kavast.

8. november

■ Tõrkumiste tõttu on Peterburis jälle kinni pandud poisslaste keskkoolid ja gümnaasiumid, kuid töötavad eesti algkoolid.

10. november

■ Ministrite nõukogu ringkirjaga keelatakse kõigil kooliõpetajatel ametist lahtilaskmise ähvardusel osa võtta erakondade tööst, iseäranis nendest, kes valitsuse vastu võitlevad.

■ Eestimaa kubermangu nõukogu koolikomisjon otsustab: vallakoolid peavad olema nelja-aastase kursusega ja kahe kooliõpetajaga. Koolis käimine on sunduslik. Õppekeeleks on kõigil neljal aastal emakeel.

12. november

Haapsalus asutatakse Läänemaa Eesti Kooliselts, mille eesmärk on "üht kõrgemat kooli pääsjalikult Eesti õppekeelega mõlema soo tarwis jalule seada".

15. november

Narvas peetakse Ingerimaa rahvakooliõpetajate koosolek rohkearvulise osavõtjatega. "Koosolek oli elawalt uuemeel-

ne ning kooli elule tulutõotaw," märgib äsja Narvas ilmuma hakanud ajaleht Põhjanaan.

18. november

Peterburi Kunstide Akadeemias on kunstikooli näitus õpilastöödest ja lõpetajate võistlustöödest, sh ka Paul Sepa tööd. I. Repini õpilasena, hilisema kunstiõpetajana Eestis, omandas ta kunstiakadeemias ka pedagoogi kutse.

20. november

■ Eestimaa kubermangu nõukogu koolikomisjon, kuhu kuuluvad eesti, vene ja saksa kogukonna esindajad, tunnistab oma järjekordsel koosolekul ühel häälel: algkoolis käimine peab olema sunduslik, niisama kodune laste ettevalmistamine usuõpetuse ja emakeeles lugemise asjus. Mis keeles õpetus peab toimuma, selles lähevad komisjoni liikmete arvamused lahku (Ristirahwa Pühapäewa Leht).

21. november

Saarlane rõõmustab: Saaremaa Eesti Põllumeeste Seltsi taotluse kohaselt on valitsus andnud nõusoleku anda Tiirimetsa kroonumõis üle asutatavale põllumeeste koolile.

22. november

■ Öpperingkonna uus ja tragi kuraator Levšin võtab Tallinna koolijuhtide palveid arvestades eesti keele õpetajate palgad riigi kanda.

■ Postimehes lõpeb läbi kuue numbriga pikk artikkel Saaremaa kreisi rahvakoolidest: mõned kihelkonnakooli õpetajad saavad aastapalka 300, külakooli õpetajad aga 25 rubla.

23. november

■ Tartu Puškini gümnaasiumi lõpuklassi õpilaste vanemad otsustavad asutada tänutäheks kooli hea kasvatustöö eest enda kingitud raamatukogu.

26. november

Haljala kihelkonna Vihula ministeeriumikooli ruumes on “kuulsa kärmuse kuninga” Martin Jägeri eriti poistele huvipakkuv silmamoondamise etendus.

27. november

■ Kuues Tartu elementaarkoolis õpib käesoleval õppeaastal 456 eesti, 46 saksa, 8 vene last, 1 poola ja 1 läti laps.

■ Postimehe andmetel on Tartu politsei likvideerinud südalinnas mänguklubi, mille olid asutanud 12 alaealist poissi ja kus mängiti raha peale kaarte, purjutati ja suitsetati.

29. november

■ Riia õpperingkonna rahvakoolide uuenduse ettevalmistamise komisjon võtab vastu eelnõu: koolid saavad olema kaheastmelised – alam rahvakool nelja-aastase kooliajaga, õpetus kohustuslik; ülem rahvakool kaheklassiline, kus õpetus pole sunduslik.

1. detsember

Tartu Ülikoolis võetakse agaralt osa poliitilisest elust. Üliõpilaste kesктоimkonna valimistel said hääli: sotsiaaldemokraadid 451, konstitutsioonidemokraadid 197, sotsiaalrevolutsionäärid 175, väljaspool parteisid 90 (Päevaleht).

5. detsember

Ajaleht Saarlane kurdab: maakonna koolides valitsevad vanaaegsed karistuskombed – lõunata jätmine, nurka põlvili või püsti panemine, kõrvast venitamine, lineaaliga peopesasse peksmine.

6. detsember

■ Valitsus eraldab Riia õpperingkonnale vene koolide asutamiseks 150 000 rubla. Rida vene koole on ette nähtud asutada Peipsi äärt mööda asuvate venelaste jaoks.

■ Haridusministeerium rahuldab Narva Kreenholmi vabriku valitsuse palve viia tema kaks algkooli Peterburi õpperingkonna alt Eestimaa rahvakoolide direktori alluvusse. Nüüd on võimalus korraldada õppetöö eesti keeles, sh Eesti suurimas rahvakoolis, kus 782 õpilast ja 15 õpetajat.

■ Liivimaa kubermangu nõukogu võtab 38 poolthäälega vastu rahvakooli uuenduse plaani (vastu hääletavad rahvakoolide direktor Viljev ja preester Mõttus). Selle järgi on rahvakool neljaklassiline sunduslik vallakool ja kaheklassiline ülemrahvakool; õppekeeleks emakeel, vene keel jääb õppeainena programmi, kool peab olema usulise laadiga, õpetaja palk ei tohi olla alla 300 rubla aastas.

8. detsember

Riia õpperingkonna kuraator annab preili Martha Grotile loa avada Tartus krahviproua Mellini majas kolmeklassiline saksa naiskooliõpetajate seminar ja selle juures olev viieklassiline alguskool.

9. detsember

Tallinna Tütarlaste Gümnaasiumis asub tööle naisarst, mille tõttu suurendatakse kooliraha kahe rubla võrra.

10. detsember

■ Eestimaa Rahvahariduse Seltsi juurde asutatakse kirjanduse osakond, mille ülesandeks õpetlise kirjanduse väljaandmine ja soovitamine, lugemisingide asutamine ja ajakirja väljaandmise ettevalmistamine.

■ Tartu Ülikoolis lõpevad ettelugemised. Administratsiooniteatab: üliõpilaste arv oli eelmisel aastal samal ajal 2178, nüüd 1902. Liivimaalt on pärit 382, Eestimaalt 82, Kuramaalt 91, väljamaalt 2 ja siseriigist 1345 üliõpilast.

12. detsember

■ Tartu Poisslaste Gümnaasiumi õppenõukogu otsustab vähendada suurt vahetundi, mis kestis 11.50–12.35, 20 minuti võrra ja osta õpilaste raamatukokku esimesed eesti-keelsed raamatud 40 rubla eest.

■ Keiserlikus Jurjevi Ülikoolis peetakse aastapäeva aktus. Rektor on palunud aktusele paljud “kodumaa hariduse armastajad” ja õpperingkonna kuraatori. Aasta kuldauraha saab üliõpilane parun A. Ungern-Sternberg.

■ Tallinna linnavolikogu korraldab laste lugemise majade kaupa, et selgitada uute koolide asutamise vajadust. Linn on selleks lugemiseks jagatud 230 jakku ja lugejaid on 500.

15. detsember

■ Haridusministeerium saadab keskkoolidele ringkirja, kus soovib tõsta õpetajate palku õppemaksu tõstmise arvelt.

■ Ajaleht Hüdja hüüab ehmunult, et 20-st Tallinna Nikolai gümnaasiumis sügisel eesti keele õppimisega alustanud õpilasest on järel vaid kaks, sest õpetajal, endisel Kuusalu pastoril hr Kentmannil “eesti keelest suuremat aimu pole”.

19. detsember

Tartu vaeslaste jõulupuu korraldamise komisjon teatab, et leidis jõulupuule end üles andnud 555 lapse kodus igal pool otsatu suurt puudust, mistõttu palub andeid jõulukinkideks.

22. detsember

Keiserliku Kojaministeeriumi Riia linna Kunstikoolis algavad sisseastumise eksamid, kuhu ka eesti noori kutsutakse.

23. detsember

Tallinnas Pritsimajas on vaeslaste jõulupuu, millest 780 last osa võtavad. Lastele antakse saia ja maiusasju, mõned saavad ka raamatu. Lauldakse jõululaule ja loetakse jõululugusid, teatab Ristirahwa Pühapäewa Leht.

31. detsember

Ristirahwa Pühapäewa Leht teeb kokkuvõtte 1906. aastast: vana aasta lõpeb kurvalt ja leinatujuliselt. Ilm on tusane, sompus ja ving. Rahva uulitsatel kogunemine on keelatud. Kirikukellad aga kuulutavad pühalikult uue aasta esimest tundi.

Järgneb.